

М. Д. Гродзинський

Екологія ландшафту

ЕКОЛОГІЯ ЛАНДШАФТУ – науковий напрям, що вивчає просторові структури, процеси, часові зміни ландшафту, а також його значення та цінності з погляду потреб суб'єктів. Суб'єктами ландшафту є рослини, тварини, людина з її культурою та особливостями господарювання. Сформована на межі [ландшафтознавства](#) й [екології](#). Тлумачення ландшафту як цілісності, яка має різні значення і розкривається у різних структурах та масштабах з погляду його суб'єктів, – гол. методол. настанова сучас. Е. л., яка відрізняє її від ландшафтознавства. Тісно пов'язана з [біогеографією](#), [лісівництвом](#) та ін. природн. науками; останнім часом – з гуманітар. науками – *психологією*, *соціологією*, [етнологією](#) та ін. Гол. завданнями Е. л. є пізнання ландшафту як холистич. феномену, вивчення його простор. структур і процесів, оцінювання ландшафтів з погляду потреб його суб'єктів, дослідж. динаміч. змін і стійкості ландшафтів, прогнозування їхніх змін внаслідок дії природ. і антропоген. чинників. Серед приклад. завдань – територ. планування ландшафтів, зокрема проектування екомереж, обґрунтування норм антропоген. навантажень на ландшафти, оцінювання та попередження екол. ризиків, впровадження принципів і методів Е. л. у практику екоменеджменту, екоаудиту, проектування територ. систем.

Термін запропонував К. Троль 1939 для позначення поєднання територ. (ландшафтознавчо-геогр.) та функціон. (екол.) підходів до вивчення природ. цілісностей. Нині функціонує також термін «ландшафтна екологія», який більшість вчених вважають синоніміч. до «Е. л.». Інтенсивно розвивалася Е. л. в останній чв. 20 ст., зокрема у Німеччині, Нідерландах, Чехії, Словаччині, США, Ізраїлі. Знач. внесок у її формування зробили Х. Лезер, З. Наве, Е. Нееф, В. Сочава, Р. Форман, Й. Шмітґ'юзен та ін. Становлення Е. л. в Україні пов'язане з діяльністю Ю. Бялловича, [Г. Висоцького](#), Й. Пачоського та ін., які у 1920–30-х рр. вперше об'єднали екол. та ландшафтознав. підходи до пізнання природи. Згодом дослідж. ландшафтно-екол. спрямування очолювали *П. Погребняк* та [О. Бельгард](#). 1984 на геогр. факультеті Київ. університету створ. н.-д. лаб. ландшафт. екології, 1986 в Інституті географії НАНУ (Київ) – лаб. ландшафтно-екол. проблем Чорнобиля. В навч. плани ВНЗів введено курси Е. л., видано перші підручники та навч. посібники з цієї дисципліни. 1996 засн. Укр. асоц. ландшафт. екологів.

Рекомендована література

1. Гродзинський М. Д. Основи ландшафтної екології. К., 1993;
2. R. T. T. Forman. Land Mosaics: The ecology of landscapes and regions. Cambridge, 1995;
3. A. Richling, J. Solon. Ekologia krajobrazu. Warszawa, 1996;
4. Гуцуляк В. М. Ландшафтна екологія. Чц., 2003.

Бібліографічний опис:

Екологія ландшафту / М. Д. Гродзинський // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2009. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-18706>

2001-2024 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).